

ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВА З ПИТАНЬ СТРАТЕГІЧНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ОБОРОННОГО ЗАМОВЛЕННЯ

LEGAL STATUS OF THE MINISTRY OF STRATEGIC INDUSTRY OF UKRAINE IN THE SPHERE OF SECURING STATE DEFENSE ORDERS

Повидиш В.В., к.ю.н.,
здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук
Науково-дослідний інститут публічного права
ORCID ID: 0000-0002-3908-6409

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного та військового права, норм національного законодавства та новітніх позицій вчених, розкрити правовий статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення. У статті визначено, що Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України є центральним органом виконавчої влади, що має чітко визначені завдання та функції, які включають у себе формування та реалізацію державної політики у різних сферах промисловості, включаючи важливі сфери, такі як військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс та космічна діяльність. Міністерство має важливу роль у забезпеченні національної безпеки, економічного та технологічного розвитку України, є основним суб'єктом військово-промислового співробітництва та співпраці щодо розвитку стратегічних галузей промисловості. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України є центральним органом виконавчої влади, що має чітко визначені завдання та функції, які включають у себе формування та реалізацію державної політики у різних сферах промисловості, включаючи важливі сфери, такі як військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс та космічна діяльність. Міністерство має важливу роль у забезпеченні національної безпеки, економічного та технологічного розвитку України, є основним суб'єктом військово-промислового співробітництва та співпраці щодо розвитку стратегічних галузей промисловості. Зроблено висновок, що правовий статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення – це комплексне правове становище суб'єкта забезпечення системи оборонних закупівель, що об'єднує трьохелементний статус центрального органу виконавчої влади, головного органу у сфері планування оборонних закупівель та державного замовника у сфері оборони, та включає структурні елементи (функції, мету, завдання, повноваження, відповідальність, умови взаємодії), що інтегруються у відповідну галузеву компетенцію щодо забезпечення національної безпеки та оборонно-промислового розвитку країни.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративні правовідносини, адміністративно-правове забезпечення, державне оборонне замовлення, інформаційно-аналітичне забезпечення, методи, повноваження, примус, публічний інтерес, суб'єкт, форми.

The purpose of the article is to reveal the legal status of the Ministry of Strategic Industries of Ukraine in the field of securing state defense orders based on the theory of administrative and military law, norms of national legislation and the latest positions of scientists. The article defines that the Ministry of Strategic Industries of Ukraine is a central body of executive power that has clearly defined tasks and functions, which include the formation and implementation of state policy in various spheres of industry, including important spheres such as the military-industrial complex, defense-industrial complex and space activities. The Ministry plays an important role in ensuring national security, economic and technological development of Ukraine, is the main subject of military-industrial cooperation and cooperation in the development of strategic industries. The Ministry of Strategic Industries of Ukraine is the central body of the executive power, which has clearly defined tasks and functions, which include the formation and implementation of state policy in various spheres of industry, including important spheres such as the military-industrial complex, the defense-industrial complex and space activity. The Ministry plays an important role in ensuring national security, economic and technological development of Ukraine, is the main subject of military-industrial cooperation and cooperation in the development of strategic industries. It was concluded that the legal status of the Ministry of Strategic Industries of Ukraine in the field of state defense procurement is a complex legal position of the subject of the defense procurement system, which combines the three-element status of the central executive body, the main body in the field of defense procurement planning and the state customer in the field of defense, and includes structural elements (functions, goals, tasks, powers, responsibilities, conditions of interaction) that are integrated into the relevant industry competence to ensure national security and defense-industrial development of the country.

Key words: administrative responsibility, administrative legal relations, administrative and legal support, state defense order, information and analytical support, methods, powers, coercion, public interest, subject, forms.

Актуальність теми. Одним з чинників все ще не високого рівня та не сформованості належної системи національної безпеки та безпеки пріоритетних галузей національної економіки України є недосконалість державної політики в цій сфері. При цьому недоліки державного управління характерні для базових його функцій, що закономірно позначається поширенні системних вад безпеки. Зокрема, відсутність стратегічних планових документів та плану заходів з реалізації стратегій і програм розвитку та зміцнення безпеки пріоритетних галузей (функція планування) призвела до неузгодженості процесів їх економічного розвитку та забезпечення фінансової безпеки, що призводить до погіршення значень не лише окремих індикаторів безпеки, але й до «просідання» цілісних складових (структурних компонент); не сформованість повноцінної організаційно-управлінської системи менеджменту розвитку та гарантування безпеки пріоритетних галузей (функція організації) спричинила дестабілізацію і диспаритет

засадничих положень безпеки, з-поміж яких – самодостатність, стабільність, стійкість, ефективність та здатність системи до відновлення; недосконалість вітчизняних інституційно-правових норм, зокрема в частині повноцінних стимулів для створення локальних інтегрованих структур, технологічної модернізації, цифровізації бізнес-процесів тощо (функція мотивації) обумовила превалювання захисної стратегії безпеки, тоді як повноцінна реалізація потенціалу стратегічних видів діяльності можлива лише за наступальної тактики зміцнення конкурентоспроможності; не використання засобів аналізування розвитку і безпеки пріоритетних галузей, а також якості і ефективності державної політики в цій сфері (функція контролю) унеможливила вдосконалення системи менеджменту зміцнення фінансової безпеки – основи подальшого поступу – пріоритетних галузей національної економіки України через відсутність інформаційно-аналітичних даних про реальний стан, причини і чинники розвитку ситуації [5].

Одним із новітніх суб'єктів, що відповідає за розвиток системи національної безпеки та безпеки галузей національної економіки України є Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості, правовий статус якого є недостатньо дослідженим.

Огляд останніх досліджень. Сучасні правові питання забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, крізь призму адміністративного права, розкривали у своїх роботах такі вчені як М. Баюк, Ю. Битяк, С. Галака, О. Гришуткін, Д. В. Журавльов, І. Залюбовська, О. Зубко, А. Колодій, Є. Красников, Ю. Кучинський, В. Пахомов, М. Перепелиця, О. Усаченко, С. Стеценко, В. Теремецький, С. Чумаченко, Є. Ярусевич та інші.

Однак, враховуючи складні політичні, економічні та соціальні умови, сучасне адміністративно-правове забезпечення державного замовлення для обороноздатності України є актуальним науковим питанням, що в свою чергу, зумовлює необхідність нових наукових досліджень в межах симбіотичного поєднання адміністративного та військового права.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного та військового права, норм національного законодавства та новітніх позицій вчених, розкрити правовий статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення.

Виклад основних положень. У липні 2020 року було прийняте рішення про створення Центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику. Ним стало Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості (далі – Мінстратегпром), яке призначене виконувати у нових умовах функції колишнього, анульованого у 2012 році Міністерства промислової політики України. За прийняття цього рішення майже сім років боролися представники виробничих галузей вітчизняного ОПК та експертного середовища оборонних галузей промисловості України. 7 вересня 2020 року відбулося затвердження Положення про Міністерство та почалася робота із створення Мінстратегпрому. Робота супроводжувалася виникненням різних перепон – від помилкових суджень окремих осіб до відвертої протидії певних сил серйозному реформуванню оборонної промисловості України [4].

Ключовою метою новоствореного Міністерства стало створення сприятливого бізнес-середовища для підприємств оборонної промисловості в Україні, побудова ефективної системи підготовки та використання кадрів, переоснащення виробничих потужностей для створення в Україні сучасних зразків озброєння [4].

Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України (Мінстратегпром) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінстратегпром є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну промислову політику, державну військово-промислову політику, державну політику у сфері державного оборонного замовлення, у сфері оборонно-промислового комплексу, у літакобудівній галузі та забезпечує формування і реалізацію державної політики у сфері космічної діяльності [2].

Основними завданнями Мінстратегпрому є: 1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері: державної промислової політики, державної політики щодо розвитку стратегічних галузей промисловості, зокрема військово-промислової політики в оборонно-промисловому комплексі; державного оборонного замовлення; інноваційної діяльності у стратегічних галузях промисловості; здійснення управління об'єктами державної власності, які віднесені до сфери управління Мінстратегпрому в установленому законодавством порядку;

2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері космічної діяльності; 3) участь у межах повноважень у забезпеченні формування та реалізації державної політики у сфері: військово-технічного співробітництва; зовнішньоекономічної діяльності з питань забезпечення функціонування та розвитку стратегічних галузей промисловості України, державної інвестиційної політики у стратегічних галузях промисловості, науково-технічної діяльності у стратегічних галузях промисловості, політики з імпортозаміщення та цінової політики у стратегічних галузях промисловості; європейської інтеграції під час виконання Україною зобов'язань за міжнародними договорами України, у переговорах, спрямованих на забезпечення розвитку договірних відносин з ЄС в межах повноважень Мінстратегпрому; 4) забезпечення у стратегічних галузях промисловості: участі у формуванні державної політики щодо провадження науково-дослідної, дослідно-конструкторської, виробничої, фінансової та іншої діяльності підприємств, установ та організацій, які належать до сфери управління Мінстратегпрому, функціонування державного фонду розвитку базових і критичних технологій, підтримки інновацій в оборонно-промисловому комплексі та в інших галузях промисловості; залучення інвестицій в оборонно-промисловий комплекс, зокрема для впровадження новітніх технологій, створення конкурентоспроможних зразків високотехнологічної промислової продукції, зокрема продукції військового призначення, укладення договорів в рамках державно-приватного партнерства відповідно до законодавства; вирішення питань з організації діяльності проведення переговорів з іноземними юридичними особами про одержання Україною компенсацій, укладення та виконання компенсаційних (офсетних) договорів з метою забезпечення узгодженості воєнно-економічної, військово-промислової і військово-технічної політики; організації роботи із створення техніки для потреб оборони та безпеки держави та інших стратегічних галузей промисловості; здійснення співробітництва з міжнародними організаціями, зокрема Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) з питань розвитку стратегічних галузей промисловості; разом з іншими центральними органами виконавчої влади відповідно до закону та в межах повноважень розвитку міжнародного воєнно-економічного, військово-промислового та військово-технічного співробітництва, підготовки та укладення міжнародних договорів з цих питань, реалізації основ військово-технічної політики України, військово-технічного співробітництва з іноземними державами та розвитку оборонно-промислового комплексу [2].

Отже, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України є центральним органом виконавчої влади, що має чітко визначені завдання та функції, які включають у себе формування та реалізацію державної політики у різних сферах промисловості, включаючи важливі сфери, такі як військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс та космічна діяльність. Міністерство має важливу роль у забезпеченні національної безпеки, економічного та технологічного розвитку України, є основним суб'єктом військово-промислового співробітництва та співпраці щодо розвитку стратегічних галузей промисловості.

Згідно законодавства, Мінстратегпром є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну промислову політику, державну військово-промислову політику, державну політику у сфері державного оборонного замовлення, у сфері оборонно-промислового комплексу, у літакобудівній галузі та забезпечує формування і реалізацію державної політики у сфері космічної діяльності (далі – стратегічні галузі промисловості) [2]. Головний орган у сфері планування оборонних закупівель – це визна-

чений Кабінетом Міністрів України центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику [1].

Головний орган у сфері планування оборонних закупівель: 1) складає з урахуванням пропозицій, наданих державними замовниками, зведений трирічний план закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями, вносить зміни до нього та подає його після погодження комітетом Верховної Ради України, до повноважень якого належать питання національної безпеки, оборони та розвідки, в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України; 2) подає на затвердження Ради національної безпеки і оборони України основні показники закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями, зміни до них на плановий бюджетний період та орієнтовні показники обсягів закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями на наступні за плановим два бюджетні періоди; 3) координує діяльність державних замовників із планування та здійснення оборонних закупівель, внесення змін до зведеного трирічного плану закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями; 4) отримує від державних замовників пропозиції щодо зведеного трирічного плану закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями; 5) організовує роботу щодо створення Реєстру та забезпечує його функціонування; 6) надає методичну та консультаційну допомогу державним замовникам щодо організації здійснення закритих закупівель; 7) отримує від державних замовників звіти про результати здійснення оборонних закупівель, укладення та виконання державних контрактів (договорів) за закритими закупівлями; 8) розробляє порядок проведення переговорів та порядок укладення державного контракту (договору) з єдиним виконавцем; 9) інформує Кабінет Міністрів України про хід виконання оборонних закупівель та використання бюджетних коштів за закритими закупівлями; 10) інформує громадськість про політику та правила здійснення оборонних закупівель з дотри-

манням вимог законодавства про державну таємницю; 11) складає та подає не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним бюджетним періодом, до Кабінету Міністрів України щорічний звіт про результати здійснення оборонних закритих закупівель в установленому Кабінетом Міністрів України порядку [1].

Планування, формування, розміщення та виконання оборонних закупівель здійснюється шляхом проведення таких заходів: планування закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення, у тому числі маркетингові дослідження ринку товарів, робіт і послуг оборонного призначення; розроблення показників та складення планів оборонних закупівель; формування пропозицій до зведеного трирічного плану закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями та його затвердження; формування та ведення електронного реєстру учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів); відбір виконавців державних контрактів (договорів) та розміщення оборонних закупівель; укладення державних контрактів (договорів) за закритими закупівлями; виконання оборонних закупівель; коригування оборонних закупівель; здійснення контролю за виконанням оборонних закупівель та складення звітів про їх виконання [3].

Окрім того, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості є державним замовником у сфері оборони [3].

Загалом, правовий статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення – це комплексне правове становище суб'єкта забезпечення системи оборонних закупівель, що об'єднує трьохелементний статус центрального органу виконавчої влади, головного органу у сфері планування оборонних закупівель та державного замовника у сфері оборони, та включає структурні елементи (функції, мету, завдання, повноваження, відповідальність, умови взаємодії), що інтегруються у відповідну галузеву компетенцію щодо забезпечення національної безпеки та оборонно-промислового розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 № 808-ІХ. *Голос України*. 2020. № 144.
2. Положення про Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2020 р. № 819. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-p#Text>
3. Питання оборонних закупівель : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 363. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2021-p#Text>
4. Деменев О. М., Луцик Ю. О., Панасенко Л. І., Пархоменко П. П., Сазонов, С. М. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості (Мінстратегпром), його стратегія реформування українського опк та, зокрема, – авіабудування для задоволення потреб безпеки та оборони держави. *Повітряна міць України*. 2021. № 1(1), С. 107–111. URL: <https://doi.org/10.33099/2786-7714-2021-1-1-107-111>
5. Куницька-Іляш, М. (2022). Критичний аналіз державної політики забезпечення розвитку та фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки України. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 2. С. 40–45. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-4-5>